

म.भा.टी.

॥२८०॥

कृष्णद्वैतमुक्तं तत्सांख्यादिभिः सर्वैः प्राप्यमेकमेवेति चोक्तं तत्रैतैः समुच्चितैर्विकल्पितैर्वाप्राप्यंतदितिसंदिहानः पृच्छति सांख्यमिति ॥१॥२॥ अज्ञानतमोनुदायेतिच्छेदः ॥ ३ ॥ पितामहस्य आद्यो नारायणस्तं यं षष्ठं नारायणावतारं वदंतीत्यर्थः तथाहि कार्यस्य कारणानन्यत्वाद्वा आत्मा वै पुत्रनामासीति गौणाभेदाद्वा व्यासस्य नारायणांशत्वाद्वा षष्ठे नारायणत्वं ऋषिर्हिरण्यगर्भस्तदीयैश्वर्ययुक्तं नारायणस्यांशजं कृष्ण

जनमेजय उवाच सांख्ययोगः पांचरात्रं वेदारण्यकमेव च ॥ ज्ञानान्येतानि ब्रह्मर्षे लोकेषु प्रचरन्ति ह ॥ १ ॥ किमेतान्येकनिष्ठानि पृथङ्निष्ठानि वामुने ॥ प्रब्रूहि वै मया पृष्टः प्रवृत्तिचयथाक्रमं ॥ २ ॥ वैशंपायन उवाच जज्ञे बहुज्ञं परमत्युदारं यं द्वीपमध्ये सुतमात्मयोगात् ॥ पराशरात्सत्यवतीमहर्षितस्मै नमोऽज्ञानतमोनुदाय ॥ ३ ॥ पितामहाद्यं प्रवदंति षष्ठं महर्षिमार्षेयविभूतियुक्तं ॥ नारायणस्यांशजमेकपुत्रं द्वैपायनं वेदमहानिधानं ॥ ४ ॥ तमादिकालेषु महाविभूतिर्नारायणो ब्रह्ममहानिधानं ॥ ससर्ज पुत्रार्थमुदारतेजा व्यासं महात्मानमजं पुराणं ॥ ५ ॥ जनमेजय उवाच त्वयैव कथितं पूर्वं संभवेद्विजसत्तम ॥ वसिष्ठस्य सुतः शक्तिः शक्तिपुत्रः पराशरः ॥ ६ ॥ पराशरस्य दायादः कृष्णद्वैपायनो मुनिः ॥ भूयो नारायण सुतं त्वमेवैनं प्रभाषसे ॥ ७ ॥ किमतः पूर्वजं जन्म व्यासस्यामिततेजसः ॥ कथयस्वोत्तममते जन्म नारायणोद्भवं ॥ ८ ॥ वैशंपायन उवाच वेदार्थान्वेत्तुकामस्य धर्मिष्ठस्य तपोनिधेः ॥ गुरोर्मे ज्ञाननिष्ठस्य हि मवत्पाद आसतः ॥ ९ ॥ कृत्वा भारतमाख्यानं तपःश्रान्तस्य धीमतः ॥ शुश्रूषांतत्परा राजन रूतवंतो वयंतदा ॥ १० ॥ सुमंतुर्जैमिनिश्चैव पैलश्च सुदृढव्रतः ॥ अहं चतुर्थः शिष्यो वैशुको व्यासात्मजस्तथा ॥ ११ ॥ एभिः परिवृतो व्यासः शिष्यैः पंचभिरुत्तमैः ॥ शुशुभे हि मवत्पादे भूतैर्भूतपतिर्यथा ॥ १२ ॥ वेदानावर्तयन्सां गान्भारतार्थांश्च सर्वशः ॥ तमेकमनसं दांतं युक्तावयमुपास्महे ॥ १३ ॥ कथांतरेथ कस्मिंश्चित्पृष्टोऽस्माभिर्द्विजोत्तमः ॥ वेदार्थान्भारतार्थांश्च जन्म नारायणात्तथा ॥ १४ ॥ स पूर्वमुक्त्वा वेदार्थान्भारतार्थांश्च तत्त्ववित् ॥ नारायणादिदं जन्म व्याहर्तुमुपचक्रमे ॥ १५ ॥ शृणु ध्वमाख्यानवरमिदमार्षेयमुत्तमं ॥ आदिका लोद्भवं विप्रास्तपसाधिगतं मया ॥ १६ ॥ प्राप्ते प्रजाविसर्गे वै सप्तमे पद्मसंभवे ॥ नारायणो महायोगी शुभाशुभविवर्जितः ॥ १७ ॥ स सृजेनाभितः पूर्वब्रह्माण ममितप्रभः ॥ ततः स प्रादुरभव दथैनं वाक्यमब्रवीत् ॥ १८ ॥

द्वैपायनं व्यासं विद्धि नारायणांशजमिति स्मृतेः पितामहाद्यमारभ्य यं षष्ठं वदंतीति वायस्मात् पितामहाद्यं षष्ठं वदंतीति वाऽध्याहृत्य योज्यं सर्वथापि पितामहाद्यमित्येकं पदं ॥ ४ ॥ ५ ॥ नारायणः पुत्रार्थं व्यासं ससर्जत्येतदाक्षिपति त्वयैवेति अत आरभ्य जक्तानां स्नेहतो मयेत्यंतोऽयं स्पष्टार्थः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥